

2. 6. 2009

ID: 56644

Poddlužnická žaloba

Poddlužnická žaloba podle § 315 odst. 1 o.s.ř. je důvodná, jen pokud by žalovaný – nebýt exekučního postižení pohledávky – měl povinnost uhradit dluh povinného v okamžiku, kdy mu bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 4880/2007, ze dne 15.4.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně A. A. A. L., zastoupené advokátem, proti žalovanému J. Č., zastoupenému advokátem, o 34.969,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hodoníně pod sp. zn. 4 C 930/2004, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 22. 5. 2007, č.j. 20 Co 610/2006-166, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. 5. 2007, č.j. 20 Co 610/2006-166, a rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 28. 6. 2006, č.j. 4 C 930/2004-131, pokud jimi bylo rozhodnuto o platební povinnosti žalovaného v částce 34.969,- Kč s 8 % úrokem z prodlení od 31. 3. 2001 do zaplacení a o nákladech řízení, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se tzv. poddlužnickou žalobou domáhala na žalovaném zaplacení 35.016,- Kč s příslušenstvím.

Okresní soud v Hodoníně rozsudkem ze dne 28. 6. 2006, č.j. 4 C 930/2004-131, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni 35.016,- Kč s příslušenstvím a rozhodl o nákladech řízení. Soud vyšel ze zjištění, že usnesením tohoto soudu ze dne 5. 3. 1999, č.j. E 2576/98-12, které nabylo právní moci dne 15. 10. 1999 (dále jen „usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí“), byl na návrh žalobkyně jako oprávněné nařízen výkon rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky, a to pohledávky povinného K., v. d. i. (dále jen „povinný“), za žalovaným na úhradu nájemného, vyplývající ze smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 1. 1. 1998, ve znění dodatku č. 1 ze dne 28. 4. 1998 a dodatku č. 2 ze dne 12. 10. 1998 (dále jen „původní nájemní smlouva“). Žalovanému bylo uloženo nevyplácet měsíční platby nájemného z původní nájemní smlouvy povinnému a poukazovat je žalobkyni. Žalovaný však tento příkaz nerespektoval a nájemné nadále hradil povinnému. Dne 3. 7. 2000 žalovaný uzavřel novou nájemní smlouvu se S. o. DSŘ K., spol. s r.o. (dále jen „DSŘ K.“), která na základě smlouvy o postoupení práv a povinností ze smluv z téhož dne vstoupila do práv a povinností povinného, a od tohoto dne žalovaný již platil nájemné DSŘ K. Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 30. 3. 2001, č.j. 37 K 37/98-266, byl na majetek povinného prohlášen konkurs. Okresní soud považoval původní nájemní smlouvu přes nedostatek předchozího souhlasu Městského úřadu v K. za platný právní úkon, jelikož městský úřad tento souhlas následně udělil. Nájemní smlouvu ze dne 3. 7. 2000 a smlouvu o postoupení práv a povinností ze smluv z téhož dne naopak shledal podle § 39 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) absolutně neplatnými pro rozpor se zákonem a pro obcházení zákona. Přestože v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí bylo chybně uvedeno číslo bankovního účtu oprávněné (žalobkyně), soud nepřisvědčil námitce žalovaného o nemožnosti plnění, jelikož žalovaný v případě nejasností o způsobu úhrady dlužné částky mohl postupovat podle § 185a a násl. občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“), tzn. podat návrh na složení předmětné částky do soudní úschovy za účelem splnění závazku. Námitku promlčení žalobkyni uplatněného nároku okresní soud shledal nedůvodnou, neboť nárok proti povinnému jí již byl pravomocně přiznán a podáním návrhu na

nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky v řízení vedeném u Okresního soudu v Hodoníně pod sp. zn. E 2576/98 (nyní sp. zn. 1 E 1185/2001) došlo ke stavení promlčecí doby ohledně tohoto nároku proti povinnému (případně žalovanému). Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 364/2001, na který poukazoval žalovaný, je podle soudu v dané věci nepřijatelný, protože žalovaný jako dlužník povinného neplnil žalobkyni, nýbrž ještě před prohlášením konkurzu na majetek povinného plnil přímo povinnému.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 22. 5. 2007, č.j. 20 Co 610/2006-166, rozsudek okresního soudu změnil tak, že žalobu v části o zaplacení 47,- Kč s příslušenstvím zamítl, ve zbývajících částech výroku o věci samé jej potvrdil, znovu rozhodl o nákladech řízení před soudem prvního stupně a rovněž rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu, jak byl zjištěn soudem prvního stupně. Jelikož příkázáním pohledávky nedochází ke změně věřitele a oprávněná se tak nestává věřitelem dlužníka povinného (poddlužníka), ale dostává se jí zvláštní procesním právem založené legitimace k uplatnění nároku, který by jinak svědčil povinnému, poddlužník (žalovaný) se v řízení o poddlužnické žalobě nemůže bránit tvrzením o neexistenci pohledávky oprávněné. Protože pohledávka povinného byla specifikována v pravomocném usnesení o výkonu rozhodnutí, v řízení o poddlužnické žalobě soudům již nepřisluší zkoumat, zda původní nájemní smlouva je platným právním úkonem. Jelikož povinností žalovaného bylo od právní moci citovaného usnesení plnit oprávněné a nikoli povinnému, nemohlo být v usnesení uvedené nesprávné bankovní spojení důvodem pro poskytování plnění povinnému, když do odstranění tohoto nedostatku mohl žalovaný postupovat např. podle § 185a a násl. o.s.ř. Odvolací soud se dále ztotožnil se závěrem okresního soudu o neplatnosti smlouvy o postoupení práv a povinností ze smluv ze dne 3. 7. 2000. Za správný považoval rovněž jeho závěr o nedůvodnosti námitky promlčení vznesené žalovaným a v návaznosti na argumentaci soudu prvního stupně zdůraznil, že v průběhu vykonávacího (exekučního) řízení se promlčecí lhůty stanovené občanským zákoníkem pro nárok oprávněné proti poddlužníkovi neuplatní. Krajský soud shledal nárok žalobkyně opodstatněným za období do prohlášení konkurzu na majetek povinného, tedy od 1. 4. 1999 do 30. 3. 2001, a proto napadený rozsudek potvrdil v části o 34.969,- Kč s příslušenstvím; ve zbývajících částech žalobu zamítl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a jako dovolací důvody uvádí, že řízení je postiženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolatel předně soudům obou stupňů vytýká, že postupovaly v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění do 31. 12. 2007 (dále jen „ZKV“), a závěry vyjádřenými v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 364/2001, a ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 921/2003, když rozhodly o poddlužnické žalobě v době, kdy trvaly účinky prohlášení konkurzu na majetek povinného. Dále nesouhlasí se závěrem, že soudem uloženou povinnost mohl a měl splnit přesto, že usnesení o výkonu rozhodnutí obsahovalo nesprávné bankovní spojení žalobkyně. Nemožnost splnění závazku totiž způsobila sama žalobkyně tím, že ve vykonávacím řízení uvedla bankovní spojení, na které nebylo možné zasílat peněžité plnění. Touto námitkou se však soudy nezabývaly a rovněž neprovedly důkazy, které žalovaný k prokázání této skutečnosti navrhoval. Žalovaný je přesvědčen, že v daném případě nelze využít jiné způsoby zániku závazku jako jsou soudní či notářská úschova, neboť „výrok soudního rozhodnutí je závazný pro všechny“. Dovolatel zastává názor, že nárok žalobkyně, tj. nárok oprávněné proti dlužníkovi povinného, je samostatným peněžitým nárokem, který podléhá promlčení. Cituje podstatnou část odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 1999, sp. zn. 25 Cdo 129/99, zdůrazňuje, že uplatněním práva u soudu dochází ke stavení promlčecí doby pouze ohledně toho nároku, který je předmětem řízení, a pouze vůči účastníkovi, proti němuž se řízení vede. Z tohoto důvodu uplatnění nároku žalobkyně v exekučním řízení proti povinnému nemá (samo o sobě) za následek stavení promlčecí doby vůči dlužníkovi povinného. V dané věci došlo k promlčení žalobkyně uplatněného nároku, neboť uplynula promlčecí doba stanovená § 101 obč. zák. Dovolatel rovněž

zpochybňuje „exekuční titul“, na jehož základě byla exekuce proti povinnému nařízena, což odůvodňuje tím, že mezi povinným a jeho osobou nebyla uzavřena platná nájemní smlouva. Z těchto důvodů navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu i jemu předcházející prvostupňový rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně se ztotožnila s posouzením věci soudy obou stupňů. Závěry vyjádřené v rozhodnutích sp. zn. 29 Odo 364/2001 a sp. zn. 29 Odo 921/2003, na něž odkazuje dovolatel, nelze v dané věci použít, protože vycházejí ze situace, kdy poddlužník před prohlášením konkurzu na majetek povinného nikomu neplnil, což v tomto případě nenastalo. Rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 129/99 na předmětný spor rovněž nedopadá, neboť se zabývá promlčením nároku, který má hmotněprávní základ. Naproti tomu nárok žalobkyně vyplývající z ustanovení § 315 o.s.ř. je založen procesním právem. Přikázaná pohledávka vychází ze vztahu mezi povinným a jeho dlužníkem, a po oprávněné, která nezná její obsah (výši, splatnost), proto nelze spravedlivě požadovat, aby se na tento její nárok vztahovaly „obecné promlčecí lhůty“.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 a 4 o.s.ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a je rovněž důvodné.

Nejvyšší soud shledal napadené rozhodnutí zásadně právně významným (§ 237 odst. 3 o.s.ř.) v posouzení účinků prohlášení (a trvání) konkurzu na majetek povinného na průběh výkonu rozhodnutí příkázáním jeho pohledávky oprávněné, v posouzení možnosti soudu zkoumat v řízení o poddlužnické žalobě existenci pohledávky povinného, a rovněž v řešení otázek existence (trvání) závazku poddlužníka v případě uvedení nesprávného bankovního spojení oprávněnou a promlčitelnosti nároku oprávněné vůči poddlužníkovi.

Ustanovení § 312 odst. 1 o.s.ř. sice stanoví, že výkon rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky než pohledávky z účtu u peněžního ústavu se provede zákazem výplaty pohledávky povinnému, nicméně provedení výkonu rozhodnutí je ukončeno teprve výplatou pohledávky oprávněnému namísto povinného (§ 314 o.s.ř.).

Z ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) ZKV vyplývá požadavek, aby se (exekuční) soud (a osoby, které ve vykonávacím řízení soudu poskytují nezbytnou součinnost) po prohlášení konkurzu na majetek povinného (a po dobu trvání konkurzu) zdržel všech úkonů, jimiž má být výkon rozhodnutí bezprostředně realizován, včetně toho, že při výkonu rozhodnutí příkázáním jiných peněžitých pohledávek nesmí po prohlášení konkurzu na majetek povinného (obdobně jako je tomu při výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u banky) dát dlužníku povinného pokyn k vyplacení pohledávky povinného oprávněnému - tedy (ve shodě s ustanovením § 314 odst. 1 o.s.ř.) vyrozumět dlužníka povinného o tom, že usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci. Zákaz provést výkon rozhodnutí postihující majetek patřící do podstaty přitom směřuje nejen proti soudu samotnému, nýbrž i proti těm osobám, které jsou na základě usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí povinny exekuci provést (zde dlužník povinného), a možný nesoulad mezi pokyny (příkazy, zákazy), které těmto osobám plynou z rozhodnutí soudu při exekuci na majetek úpadce, a účinky, jež nastaly prohlášením konkurzu, musí být vždy řešen ve prospěch konkursní podstaty (srov. body XVII a XXVI stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, sp. zn. Cpjn 19/98, uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998, pod č. 52).

Z toho plyne, že okamžikem prohlášení konkurzu na majetek povinného (30. 3. 2001) odpadla povinnost žalovaného jako poddlužníka plnit žalobkyni (oprávněné), jež mu byla uložena usnesením o výkonu rozhodnutí. Pokud by žalovaný po prohlášení konkurzu (resp. po dobu trvání jeho účinků) přesto žalobkyni plnění poskytl (čehož se žalobkyně poddlužnickou žalobou domáhá), jednalo by se o

plnění bez právního důvodu, jelikož pokračovat ve výkonu rozhodnutí za této situace není možné a jiný právní důvod pro uvedené plnění zde není. Takto žalobkyni poskytnuté plnění by navíc nemohlo vyvolat účinky předpokládané ustanovením § 314a odst. 3 o.s.ř. a povinný by měl právo dluh v dotčeném rozsahu nadále vymáhat na svém dlužníkovi (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 364/2001, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003, pod č. 42). Zákaz provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) na majetek povinného vyplývající z ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) ZKV proto brání soudu rozhodnout o žalobě podle § 315 o.s.ř., dokud trvají účinky prohlášení konkursu na majetek povinného (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 921/2003, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006, pod č. 55). Pro posouzení této otázky je přitom bez významu zjištění (o které odvolací soud opírá svou odlišnou argumentaci), že žalovaný po doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nadále plnil povinnému, jelikož toto plnění, které bylo učiněno v rozporu s ustanovením § 313 odst. 1 větou druhou o.s.ř., je neplatným právním úkonem (§ 39 obč. zák.) nezpůsobilým vést k zániku závazku žalovaného jeho splněním, a nemohlo proto ovlivnit vzájemné právní postavení oprávněné a jejího poddlužníka.

Ze závěrů vyslovených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2005, sp. zn. 20 Cdo 903/2004, uveřejněném pod C 3341 v Souboru civilních rozhodnutí NS, vyplývá, že poddlužnická žaloba podle § 315 odst. 1 o.s.ř. je důvodná, jen pokud by žalovaný - nebýt exekučního postižení pohledávky - měl povinnost uhradit dluh povinného v okamžiku, kdy mu bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (§ 313 odst. 1 o.s.ř.). Žalobkyně proto nedosáhne uspokojení své vymáhané pohledávky, pokud žalovaný prokáže, že přikázaná pohledávka (nikdy) neexistovala nebo před tím, než mu bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, některým ze zákonem stanovených způsobů zanikla. K takovým skutkovým závěrům je však vyloučeno dospět v řízení, jež nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním peněžité pohledávky předchází, neboť existenci pohledávky, která má být postižena, exekuční soud - vycházející z tvrzení oprávněného v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí - nezjišťuje (ostatně k tomu nemá vytvořeny ani odpovídající procesní předpoklady). Otázku existence přikázané pohledávky soud proto zkoumá právě v řízení o poddlužnické žalobě (srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 20 Cdo 2186/2001, publikované v časopise Soudní judikatura, ročník 2003, pod poř. č. 36).

Z těchto důvodů je nesprávný závěr odvolacího soudu, že v řízení o poddlužnické žalobě soudu nepřísluší zkoumat platnost původní nájemní smlouvy; řešení této (předběžné) otázky je totiž významné pro posouzení důvodnosti přikázané pohledávky.

Náležitostmi návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné pohledávky povinného podle § 261 odst. 1 o.s.ř. jsou kromě obecných náležitostí podání podle § 42 odst. 4 o.s.ř. a náležitostí návrhu na zahájení řízení (žaloby) uvedených v § 79 odst. 1 o.s.ř. určení, že výkon rozhodnutí má být proveden přikázáním jiné pohledávky povinného, označení osoby, proti které má povinný jinou pohledávku (dlužník povinného) a o jakou pohledávku se jedná (důvod pohledávky); číslo bankovního účtu oprávněného, ve prospěch kterého má být dlužníkem povinného plněno, takovou náležitostí není. Z tohoto důvodu nesprávné bankovní spojení oprávněné (stejně jako jeho absence), převzal-li je soud do výroku usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, nemůže mít vliv na trvání takto uložené povinnosti poddlužníka plnit oprávněné a neovlivní ani existenci jeho závazku vůči povinnému. Nelze proto přisvědčit argumentaci dovolatele o zániku jeho povinnosti (závazku), jelikož ze zjištěných skutečností nevyplývá, že by se plnění, k němuž byl citovaným usnesením zavázán, stalo nemožným ve smyslu § 575 a násl. obč. zák. Zpochybněný závěr odvolacího soudu tedy lze považovat za správný.

Nabude-li usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky právní moci, vzniká tímto okamžikem oprávněné vůči jejímu poddlužníkovi nárok z tzv. úkojného práva, který oprávněná musí u soudu (jiného příslušného orgánu) uplatnit včas, aby nedošlo k jeho promlčení nebo prekluzi; jinak odpovídá povinnému za škodu, která mu tím vznikne (srov. Kurka, V., Drápal, L.:

Výkon rozhodnutí v soudním řízení, Linde Praha, 2004, s. 460). Z toho je zřejmé, že nemůže obstát závěr odvolacího soudu o nedůvodnosti námitky promlčení vznesené žalovaným, vycházející z argumentace, že je na vůli oprávněné, kdy podá poddlužnickou žalobu, když pro její nárok vůči poddlužníkovi se promlčecí lhůty podle občanského zákoníku ve vykonávacím (exekučním) řízení neuplatňují.

Za této situace se dovolací soud již nezabýval námitkami dovolatele, že soud nepřihlédl k jeho tvrzením a neprovedl navržené důkazy, které obsahově odpovídají dovolacímu důvodu podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., neboť i jejich případná opodstatněnost by již nemohla výsledek dovolacího řízení ovlivnit.

Dovolatel sice uvedl, že dovolání podává „do všech výroků rozsudku“, avšak žádné konkrétní námitky proti správnosti měnicího výroku ve věci samé a výroků o nákladech řízení nevznesl; proto dovolací soud považoval za dovoláním skutečně napadený pouze potvrzující meritorní výrok. Ostatně dovolání proti výroku ve věci samé, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč, není přípustné [srov. § 237 odst. 2 písm. a) o.s.ř.], a nepřípustné je rovněž dovolání směřující proti výrokům o nákladech řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003, pod č. 4).

Z výše uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu je nesprávné a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. byl uplatněn opodstatněně. Nejvyšší soud je proto podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem o.s.ř. v napadené části a v závislém výroku o nákladech řízení zrušil a jelikož důvody zrušení platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil podle § 243b odst. 3 věty druhé o.s.ř. v odpovídajícím rozsahu i toto rozhodnutí, a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právní otázka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)